

KRISTIAN KOSONEN

VIIPURIN MENETYS

BAZAR

KRISTIAN KOSONEN

**VIIPURIN
MENETYS**

BAZAR

Bazar Kustannus Oy
www.bazarkustannus.fi

Copyright © Kristian Kosonen 2020

ISBN 978-952-279-841-1

Taitto: Jukka Iivarinen / Vitale
Painopaikka: ScandBook, Liettua 2020

Ukkien ja mummien muistolle

1

Sotamies Vihtori Laine käveli väsynein, lyhyin askelin maantietä pohjoista kohti. Kuiva hiekka rapisi kuluneitten saappaiden alla. Olemus oli uupumuksesta kumara kuin vanhuksella ja silmien katse utuinen. Kivääri roikkui hihnasta luisevalla olalla ja leipälaukku heilui kävelyn tahtiin kupeella. Reppua ei ollut. Se oli jäänyt viimeisen taistelun aikana asemaan, josta Laine oli joutunut vihollisen painostuksen vuoksi lähtemään kiireen vilkkaa karkuun. Repun menetys hiukan harmitti Lainetta, sillä sen mukana hän oli menettänyt rippiraamattunsa, joka oli ollut hänellä koko sotaretken ajan. Raamatun lukeminen oli rauhoittanut häntä aina silloin, kun sodan kurimus oli riepotellut kaikkein pahiten.

Laine oli vasta 21-vuotias nuorimies, jonka elämänuora perustui paljolti Jumalan sanaan. Epävarma, hiljainen nuorukainen oli löytänyt teini-iässä sisäisen voiman ja kateissa olleen itseluottamuksen uskosta, vaikka hänen juoppo isänsä oli sitä kovasti välillä vastustellutkin. ”Saatanan hihhuli”, Laineen isä oli pauhannut humalapäissään pettyneenä, kun hänen ainoa poikansa ei ollut vastannut odotuksia oikeasta miehestä.

Sodassa Laine oli tuntenut itsensä tovereittensa keskuudessa alusta asti hivenen sivulliseksi, sillä nuorten miesten huumorinkatkuiset ja härskit keskustelut naisvalloituksista

eivät sopineet alkuunkaan hänen korvilleen. Hienotunteisesti hän oli tuolloin hakeutunut omiin oloihinsa Raamattua lukemaan. Toverit antoivat hänen olla kaikessa rauhassa, eikä mitään kiusaamista esiintynyt, sillä rauhallisen Laineen edesottamukset taisteluissa puhuivat puolestaan.

Asemasotavaiheen aikana Laine oli miltei heti yksikköön täydennysmiehenä saavuttuaan hakenut erään partiossa olleen haavoittuneen ei-kenenkään-maalta turvaan. Laineen joukkueen miehet olivat teon jälkeen katselleet kummissaan hiljaista, laihaa nuorukaista, jonka väritön olemus ei vastannut ollenkaan käsitystä sankaritekoja tekevistä rämäpäisistä sotilaista. Urotyön ansiosta Laine otettiin avosylin vastaan porukkaan, eikä muiden tarvinnut jatkossakaan pettyä. Laine oli loistava sotilas myös tulevissa koettelemuksissa.

Laine vilkuili kävellessään välillä ympärilleen, missään ei näkynyt tuttuja naamoja. Tiellä kulkevat tuntemattomat sotilaat tekivät alakuloisen näköisinä vain matkaansa muiden tekemisistä välittämättä. Kaikki olivat kuin samasta puusta veistettyjä, henkilökohtaiset piirteet katosivat rasituksen alle. Silmien tuijotus oli välinpitämätön tai suorastaan tylsä ja kasvonpiirteet olivat tummien varjojen ja uurteiden sävyttämiä.

Kuuterselässä Laineen yksikkö oli lyöty pahoin hajalle, ja pakomatkan aikana Viipuria kohti olivat vähäisetkin tutut kadonneet ties minne. Normaalisti Laine ei olisi tästä juuri välittänyt, mutta nyt kaaosmaisen perääntymisen aikana hän tunsu tarvitsevansa tuttuja lähelleen. Väsymyksen vaivaamana hän alkoi olla kestokykynsä rajoilla, sillä jatkuvat taistelut ja ilmahyökkäykset veivät terän kovastakin miehestä. Ravinnon ja unen puute loivat masentavan lisänsä tähän läpituunkevaan surkeuteen.

Kesäkuun puoliväli 1944 Kannaksella näytti suomalaisten sodankäynnin osalta todella huonolta. VT-linja eli Vammelsuun–Taipaleen linja oli murtunut kovien taistelujen jälkeen. Vihollinen oli ollut yksinkertaisesti liian vahva miesmäärän ja aseistuksen suhteen. Vastahyökkäykset olivat epäonnistuneet ja tappiot olivat olleet raskaat. Perääntyvät suomalaisjoukot pyrkivät suurelta osin epäjärjestyksessä seuraavalle puolustuslinjalle Viipurin–Kuparsaaren–Taipaleen tasalle eli VKT-linjalle, missä puna-armeijan rynnistys tulisi viimeistään pysäyttää tai koko Suomen itsenäisyys olisi hyvin suurella todennäköisyydellä mennyttä.

Suomen sodanjohto oli laiminlyönyt porrastettujen puolustuslinjojen tarmokkaan valmistelun, joten VKT-linjakin oli kaikkea muuta kuin valmis. Tavalliset rivimiehet eivät tosin olleet tästä tietoisia, vaan he tulisivat pettymään vasta paikan päällä. Asemasotavaiheen aikana joukkojen koulutus ja vireystila oli myös laiminlyöty, minkä vuoksi suomalaissotilaat eivät olleet suurhyökkäyksen alussa ollenkaan parhaassa terässä. Vuodet olivat vierineet korttia pelaen ja puhdetöitä tehden. Venäjän karhu oli saanut kaikessa rauhassa valmistautua kurittamaan pientä naapuriaan, eikä se aikonut päästää aloitetta käsistään sen kerran saatuaan.

Sotamies Vihtori Laineella ei ollut mitään käsitystä yleisestä strategisesta tilanteesta. Hän vain marssi muun joukon mukana. Tokihan Laine tiesi, ettei sotiminen mennyt suomalaisten osalta hyvin, mutta hän joutui tekemään johtopäätökset lähinnä omien kokemuksiensa perusteella. Tavallisen rivimiehen kohtalo oli elää epävarmuudessa ja tehdä vain osuutensa vihollisen pysäyttämiseksi. Toistaiseksi siinä ei ollut alkuunkaan onnistuttu.

Perääntyvillä joukoilla oli kaikesta puutetta, huolto ei toiminut. Ammuksia haalittiin milloin mistäkin ja vihollisen

panssarivaunujen pysäyttämiseksi ei ollut riittävästi oikeanlaista aseistusta. Lämmintä ruokaa ei ollut kukaan saanut moneen päivään, mutta sentään kuivamuonaa löytyi välillä sotilaiden suunnattoman näläntunteen tyrehdyttämiseksi. Upseerit yrittivät valaa uskoa alaisiinsa, mutta tappiomieliala oli käsin kosketeltava. Karkureita esiintyi yhä enemmän, minkä vuoksi armeijan johdon oli otettava kovat keinot käyttöönsä. Kenttäoikeudet jakoivat kuolemantuomioita aiempaa herkemmin.

Suomen armeija oli lyöty kanveesiin, mutta se ei ollut ensimmäinen kerta. Tälläkin kertaa luvunlasku oli vielä kesken. Lähiajat näyttäisivät, pystyisikö suomalainen sotilas nousemaan takaisin jaloilleen ja antamaan viholliselle samalla mitalla takaisin. Jos niin ei kävisi, olisi Suomen itsenäisyys peruuttamattomasti mennyttä.

Iltapäivä oli jo pitkällä ja jostain idän suunnasta kuului taukoamaton taisteluiden jyly. Marssivat sotilaat eivät siitä välittäneet, heillä oli omissa kärsimyksissä riittävästi kestämistä. Monet olivat suorastaan helpottuneita, ettei heidän tarvinnut olla sillä hetkellä vihollisen murskaavan tulijyrän kohteena. Kohta kuitenkin olisi jälleen heidän vuoronsa.

Sotamies Laine otti kävellessään kenttäpullon käteensä ja kaatoi pienen suullisen nestettä kurkkuaan. Juoma maistui pahalta, sillä hän oli täyttänyt pullonsa viimeksi jonkin mutaisen lammen vedellä. Laine ei siitä välittänyt, sillä näissä olosuhteissa ei auttanut olla ronkeli. Hän oli yrittänyt säännöstellä vettä, vaikka janontunne raastoikin jatkuvasti hänen kuivaa kurkkuaan. Kahden huikan jälkeen Laine ripusti kenttäpullon takaisin vyölleen roikkumaan, jano ei hävinnyt minnekään.

Laineen kasvot olivat tiepölyn peittämät, aivan kuin joku olisi heittänyt kalkkia hänen kasvoilleen. Tämän tästä

hän pyyhkäisi hihallaan silmiään, sillä pöly sai silmät vetistämään. Nuorukainen tunsu olonsa surkeaksi ja heikoksi, mutta periksi hän ei ollut vielä valmis antamaan. Ehkä seuraavan mutkan takana heitä odottaisi ruokaa ja juomaa, Laine huomasi ajattelevansa yltiöpäisen toiveikkaana.

Tien vieressä ojassa makasi kuollut hevonen, veri valui eläinparan sieraimista. Silmät olivat puoliksi avoinna ja niistä näkyi ennen kuolemaa koettu kauhu. Murskautuneet hevoskärryt lojuivat hevosen takana. Vihollisten pelätyt IL-2 Sturmovik -maataistelukoneet olivat tehneet jo täällä saakka pahojaan. Kärryt nojasivat ojan penkkaa vasten ja vasen pyörä oli irronnut. Vanhahko sotamies retkotti ohjastajan penkillä kyljellään pää veressä, hopeanväriset ylipitkät hiukset hulmusivat kevyesti tulessa. Laine katsoi marssiessaan otsa kurtussa eläinparkaa ja kaatunutta sotilasta. Molempien ympärillä lenteli parvittain kärpäsiä, joilla oli viime aikoina ollut loputtoman paljon ravintoa tarjolla. Laine puntaroi mielessään, miksi kaatunutta ei ollut vielä viety pois.

Hieman edempänä tien toisella puolella oli myös ojassa pahasti murskaantunut soppatykki. Sen ympärillä lojui sekalaista roinaa pitkälle tien puolelle levinneenä. Muuan marssiva sotilas nappasi maasta jonkin esineen ja tunki sen taskuunsa.

Tummanpuhuva vana keittoa valui soppatykin kyljestä ojaan. Nälkäiset sotilaat katsoivat hukkaan mennyttä ruokaa kaihoisesti. Muutama metri Laineen edellä marssiva alikersantti totesi surullisin äänenpainoin:

– Olisihan tuolla ollut enemmän käyttöä meidän masureiden masuissa kuin ojan pohjalla muurahaisten nautittavana.

Laine antoi katseensa jälleen kiertää ympärillään laahustavissa sotilaissa. Ketään ei näyttänyt kiinnostavan kuolleen

hevosmiehen kohtalo. Hukkaan mennyt soppa tuntui paljon tärkeämmältä kuin joku tuiki tuntematon aseveli. He olivat pikkuhiljaa astumassa sellaisen rajan yli, missä jokainen huolehti vain itsestään. Muiden kärsimyksien jakamiseen ei riittänyt yksinkertaisesti voimia.

Vakavana Laine käänsi katseensa jälleen menosuuntaan. Viime päivinä hän oli nähnyt niin paljon karmeita asioita, ettei yksi lohduton tapaus saanut häntäkään tolaltaan. Laine yritti toistuvasti rukouksen voimalla pitää tämän kaiken pahuden poissa itsestään, mutta se tuntui koko ajan vaikeammalta. Sota oli kuin veteen syntynyt pyörre, joka imaisi heidät sotilaat yksi kerrallaan syvyiksiin. Lainetta huoletti, milloin olisi hänen itsensä vuoro valua lopullisesti upoksiin.

Vielä hetken Laine kamppaili ristiriitaisten tuntojensa kanssa. Sitten hän vaipui jonkinlaiseen horrokseen, jossa ajatuksille ei ollut enää sijaa. Oli vain maantie, jota pitkin hänen oli käveltävä. Jopa äänet tuntuivat hukkuvan jonnekin kaukaisuuteen. Hänen elimistönsä meni vaistomaisesti sellaiseen tilaan, jossa henkiset ja ruumiilliset ponnistelut olivat mahdollisimman vähäisiä.

Myös aika menetti merkityksensä. Laineella ei ollut mitään käsitystä, oliko hän kävellyt viisi vai puoli tuntia, kun hän tunsi kovan töytäisyn yläselässään. Joku huudahti heti sen perään takaviistosta iloisella äänellä:

– Helvetti soikoon, Lainehan se siinä. Luulin, että kupahdit viime rähinässä.

Laine säpsähti äkillisestä kosketuksesta. Silmät puolittain ummessa hän kääntyi puhujan puoleen oikein tajua-matta, mistä oli kysymys.

– Mitä ihmettä, Laine? Käveletkö sinä unissasi täällä sodan keskellä? Laineen vierelle kiiruhtanut alikersantti kysyi hämillään.

Lyhyen tovin Laine joutui vielä keräämään ajatuksiaan, ennen kuin hän tunnisti vierellään marssivan miehen.

– Terve mieheen, Pärssinen. Hengissähän tässä vielä nipin napin ollaan, Laine sanoi hiljaisella äänellä.

Laineen vierelle kiiruhtanut alikersantti Juho Pärssinen oli kotoisin Tampereelta. Lyhyenlanta, jämäkkätekoineen Pärssinen oli iloisen elämänsenteen varassa taivaltava tummahiipiäinen miehenalku, joka usein huvitti aseveljiään värikkäällä jutunkerronnallaan. Hän oli tehtävänsä täyttävä sotilas muttei mikään hurjapä.

Laine ja Pärssinen olivat palvelleet jo melkein kaksi vuotta samassa joukkueessa. Muita yhdistäviä tekijöitä heillä ei sitten ollutkaan. Sosiaalinen Pärssinen tuntui usein hakeutuvan porukan keskiöön, kun taas syrjäänvetäytyvä Laine viihtyi lähes aina omissa oloissaan. Mitään ilkkurisuutta heidän välillään ei ollut koskaan esiintynyt, vaan nämä kaksi nuorukaista katsoivat elämänsarkaa hyvin eri kankeilta. Pärssinen yritti kestää sodan kärsimykset huumorin avulla, kun taas Laine luotti Jumalan sanaan.

– Todella hienoa nähdä sinua, Laine. Minua jo suorastaan ahdisti liikkua täysin tuntemattomissa porukoissa, Pärssinen hihkuu ja syytytti sanojensa painikkeeksi Työmies-savukkeen.

Laine ei ilmaissut tuntojaan, vaikka tokihan hänkin oli tyytyväinen tavatessaan Pärssisen. Varauksellisen nuorukaisen oli tukalaa puhua itsestään, ja syvälle juurtunut väsymys teki siitä entistä vaikeampaa. Oli helpompi antaa sanavalmiin Pärssisen hoitaa jutustelu matkanteon keskellä.

Pärssinen aisti Laineesta huokuvan väsymyksen ja antoi tämän tehdä tovin matkaa rauhassa. Vasta heitettyään tupakantumpin tien reunaan Pärssinen ei malttanut olla enää kysymättä:

– Onko sinulla mitään tietoa muista?

Laine jäsenteli hetken ajatuksiaan ennen kuin vastasi:

– Ei paljon mitään. Heikura kaatui viereeni, kun kraanaatti räjähti lähellä. Muutama muu katosi jäljettämiin, kun lähdettiin porukassa livohkaan. Vänrikki Kurosen kanssa juostiin hetki yhdessä, mutta se kuoli takaraivoon osuneesta luodista. Metsien kätköistä liityin lopulta tähän tiellä laahustavaan joukkoon.

Pärssisen ilme synkkeni, vaikka uutiset olivatkin odotettuja. Joukkue oli kärsinyt pahat tappiot viimeisessä taistelussa. Hän sytytti uuden savukkeen ja tuumasi ensimmäistä henkisavua ulos puhaltaessaan:

– Paska juttu. Minä näin karkuun rynnissäni, kuinka Vehkaluoto, Kapanen ja Suutari kaatuivat samaan kasaan konekiväärisuihkusta. Sinne jäivät kaverit pötköttämään ryssien haudattaviksi. Eivät taida pojat koskaan päästä kotikyliensä multiin viimeiselle levolle.

Oli Laineen vuoro sytyttää savuke. Sen tavan hän oli oppinut asemasodassa aikaa tappaessaan. Surukseen Laine huomasi, että ruttuiseen askiin jäi jäljelle vain yksi tupakka.

Pärssisen jälleen tapaamisen ilo vaihtui alakuloon, normaali elämänmyönteinen asenne ei auttanut sillä kertaa. Kaatuneet olivat olleet Pärssisen hyviä ystäviä ja heidän poismenonsa tuntui musertavalta.

– Tämä savotta tuntuu menevän koko lailla perseelleen ja meidät pahnanhajuiset vedetään sen konkurssin mukana ikuisuuteen, Pärssinen huokaisi puoliääneen lähinnä itsekseen.

Laine tuntui saavan keskustelun seurauksena jostain syystä lisää voimia. Hän ei halunnut antaa vielä periksi. Hän sivuutti Pärssisen kommentin ja kysyi sinistä taivasta katsoessaan:

– Vieköhän tämä tie suoraan Viipuriin? Uskoisin, että meri on aika lähellä.

Laine oli nähnyt tien reunassa lojuvan kyltin, jossa luki Porlammi, mutta paikannimi ei kertonut hänelle mitään.

– Minulla ei ole mitään hajua, missä sitä ollaan. Kai tämä kärsimysten tie jonnekin vie, Pärssinen murahti. Hän oli juuri jatkamaisillaan puhettaan, kun jostain takaa kiiri pelkoa ja epätoivoa huokuva huuto:

– Ilmavaara! Ilmavaara!

Kaaos oli valmis, kaikki sotilaat ryntäsivät ojaan ja yrittivät tekeytyä sen pohjalle mahdollisimman pieniksi. Pärssinen kiskoi edelleen taivaalle tihrustavaa Lainetta hihasta ja mylvi:

– Saatana, Laine! Heti suojaan! Tähän tielle sataa rautaa kohta oikein urakalla.

Laine ehti nähdä ensimmäisen Sturmovik-maataistelukoneen syöksyyn lähdön ennen kuin hän tajusi kiiruhtaa itsekin suojaan Pärssisen repimänä.

Aivan viime hetkellä molemmat miehet ehtivät ojaan, sillä vain sekunti sen jälkeen alkoivat ensimmäisen Sturmovikin 20 mm:n tykit pippuroida piiloihin kätertyneitä suomalaisia. Meteli äityi korviahuumaavaksi. Vaistomaisesti Laine painoi kämmenensä korvilleen ja painoi oikean poskensa ojanpenkkaa vasten. Kuiva heinikko kutitti hänen sileää ihoaan. Pärssinen painautui Laineen selkää vasten. Pelkonsa hillitsemiseksi Laine alkoi rukoilla. Isä meidän, joka olet taivaassa, pyhitetty olkoon nimesi...

Hirvittävä sodan pauhu kesti viitisen minuuttia. Sitten Sturmovik-laivue häipyi matkoihinsa. Järkyttyneet suomalaissotilaat alkoivat könytä takaisin tielle, sillä matkan täytyi jatkaa. Jostain tulosuunnasta kuului haavoittuneen

mylvintää. Se kuulosti enemmän eläimen karjunnalta kuin ihmisen kärsimykseltä.

Sturmovikit eivät saaneet juurikaan tuhoa aikaiseksi, vaikka ne olivatkin syytäneet merkittävän määrän ammuksia suomalaisten niskaan. Vain pari kaatunutta ja tuplasti haavoittuneita oli ilmahyökkäyksen lopputulos. Sen merkitys olikin enemmän psykologinen, sillä venäläisten tarkoitus oli piinata perääntyviä suomalaisjoukkoja mahdollisimman kiivaaseen tahtiin. Tappioiden lamaannuttamille suomalaissotilaille ei haluttu suoda aikaa lepoon tai järjestäytymiseen organisoituun puolustukseen.

Laine nousi ähkien Pärssisen perässä takaisin tielle. Hetken parivaljakko katsoi ohitse laahustavia aseveljiä ennen kuin he liittyivät jälleen jonon jatkoksi. Ilmahyökkäys oli jo täysin unohtunut. Pärssinen vilkaisi takanaan kävelevää Lainetta ja tokaisi:

– Taas sitä marssitaan porukassa kuin karja teuraalle.

Laine sivuutti Pärssisen sarkastisen kommentin ja korjasi kiväärinsä hihnan asentoa olallaan.

Pärssinen nappasi takaraivollaan keikkuvan lakin päätänsä ja hakkasi sitä voimalla muutaman kerran reiteensä. Tomu pölysi lakista iskujen tahtiin. Toimituksen jälkeen Pärssinen työnsi verikauhansa vyönsä väliin ja nosti molemmat kätensä rinnallaan roikkuvan Suomi-konepistoolin päälle. Sitten hän sylkäisi suurieleisesti pölyt ja hiekat suus-taan. Hiki ja auringonsäteet helottivat Pärssisen tummilla hiuksilla kirkkaina.

– Milloinhan tämä matkanteko tyssää?

Pärssinen karjaisi kysymyksen niin kovaa, että mahdollisimman moni kuulisi sen. Kukaan ei vastannut.

Edessä pitkän loivan mäen alla näkyi neljän tien risteys. Vasemmalla sen takana avautui suurehko viljapello, jonka keskellä oli ränsistynyt lato. Kauempana pellonreunassa pilkisti omenapuiden ja koivujen välistä kirkkaanpunaiseksi maalattu kaksikerroksinen asuintalo, jonka yläkerran ikkunoiden karmit olivat valkoiset. Oikealla itään vievän tien takana suurten mäntyjen keskellä oli pieni harju. Metsä jatkui sen takana tiheänä.

Näkymä olisi ollut hyvinkin arkinen kaikkialla kesäisessä Suomessa, mutta tällä kertaa tienristeys kuhisi levottomasti elehtiviä suomalaisia sotilaita. Uhkaavat komentosanat kaikuiivat kovina ja ilmapiiri oli erittäin jännittynyt. Tilanteen päällepäsmärinä näytti huseeraavan keskellä tienristeystä hevosen selässä istuva vanhahko majuri. Upseerin ulkoasu oli huoliteltu ja olemus huokui itseriittoisuutta ja arvovaltaa. Hevonen vikuroi kovasta metelistä ärsyyntyneenä, mutta majuri sai tottunein ottein eläimen pysymään hallinnassaan. Osa marssivista sotilaista halusi välttää epämiellyttävältä näyttävän tilanteen ja katosi hyvissä ajoin ennen risteystä oikealla sijaitsevaan männikköön.

Paikalle saapuessaan Laine ja Pärssinen katsoivat vakavina toisiaan. Kumpikin ymmärsi varsin hyvin, mistä oli kysymys. Pärssinen ei kuitenkaan malttanut olla sanomatta:

– Helvetti, ne paskiaiset käskevät meidät tähän asemiin viivyttämään ryssien kärkeä.

Laine huomasi, että hänen takanaan kaksi sotamiestä hyppäsi ojan ylitse ja juoksi minkä jaloistaan pääsi metsän siimekseen. Pärssinen huomasi saman ja ehdotti pelokkain äänenpainoin:

– Lähdetään mekin, Laine. Ei kai me jäää tähän itseämme tapattamaan. Kyllä me ehdimme tapella myöhemminkin yllin kyllin.

Laine puisti päätään, hän halusi jostain syystä katsoa miten tilanne kehittyisi. Pärssinen murahti pettyneenä:

– Saatanan sotahullu.

Vastahakoisesti Pärssinen lähti seuraamaan Lainetta joukon läpi.

Laine pysähtyi viiden metrin päähän majurista erään tuimailmeisen, harteikkaan kersantin viereen, jonka kesäpusero oli selästä kauttaaltaan hien kostuttama. Pärssinen hakeutui Laineen taakse ja jäi päyilemään kohtalotoveriinsa epävarmana. Kaksi luutnanttia ja kapteeni seisovivat kuin patsaat majurin ratsun vieressä. Jokaisen upseerin käsi lepäsi pistoolikotelon päällä ja ilmeet olivat pelonsekaiset. Sotapoliisiryhmä päivysti rivissä upseerien takana konepistoolit käsissään. Kaikista heidän eleistään saattoi huomata, ettei kyseinen tehtävä miellyttänyt sotapoliisejakaan tippaakaan. Harmaahapsinen majuri karjui ääni käheänä:

– Minä sanon vielä kerran ennen kuin otamme pika-
oikeuden käyttöön. Taistelukuntoiset miehet jäävät tähän viivyttämään ryssiä. Lievästi haavoittuneet voivat huoltoa myöten jatkaa matkaansa Viipurin suuntaan, mutta hekin vain virallisen luvan kanssa.

Suuri joukko sotilaita katosi viimeiset sanat kuuluaan metsään. Laineen vieressä ollut kersantti murahti lähtiessään:

– Niin varmaan, kusipää. Armeija perkele ei sitten liiku ikinä mihinkään ilman virallisia lupia, saatana. Mentiin, jätkät.

Kersantti pyöräytti päättäväisesti konepistoolinsa jykävälle olalleen ja puikkelehti ihmispaljouden lävitse itään vievän tien suuntaan. Kolme muuta sotilasta seurasi kersanttia tämän kannoilla. Majuri näytti menettävän lopullisesti järkensä ja mylvi:

– Seis! Seis! Kukaan ei lähde ilman lupaa mihinkään!
Kersantti katosi miehineen nopeasti näkyvistä.

Yhtäkkiä majuri nappasi FN-pistoolin käteensä ja ampui kolme laukausta perätysten ilmaan. Hevonen säikähti kovia ääniä ja alkoi vikuroida. Majuri tiukensi toisella kädellään otettaan suitsista ja hevonen asettui. Muut upseerit ja sotapoliisit suuntasivat aseensa edessään vellovaa ihmismassaa kohti. Sotilaiden kiväärien ja konepistoolien piiput kääntyivät silmänräpäyksessä majurin suuntaan, jonka ylimielinen ja järjenvastainen käytös ärsytti miehiä eniten. Tilanne muuttui samassa uhkaavasta vaaralliseksi.

Pattitilanne ei kestänyt kuin lyhyen tovin, kunnes eräs jyrkeväkasvoinen vääpeli astui sotilasjoukosta esiin ja sanoi karismaa huokuvalla äänellä:

– Eiköhän rauhoituta joka mies. Ei kai me olla jo niin pitkällä, että alamme toisiamme ampumaan? Jäädään vain tähän viivyttämään, mutta mihinkään itsemurhatehtävään kukaan meistä ei tohdi enää tässä vaiheessa ryhtyä, vai mitä? Varsinkaan, kun oletan, ettei meillä ole järeämpiä pst-aseita panssareiden pysäyttämiseksi.

Majuri katsoi hevosen edessä seisovaa vääpeliä punnitsevasti ja rauhoittui. Kompromissit eivät olleet kuuluneet koskaan majurin johtamismetodeihin, mutta tällä kertaa tilanne olikin erityisen poikkeava. Lopullinen tappio kolkutti ovella, eikä heillä tosiaan ollut kunnollisia panssari-torjuntaan sopivia aseita ainakaan tähän hätään tarjolla.

Majuri laski katseensa kohti hevosen kiiltävää harjaa. Vääpeli puhui täyttä asiaa, mutta sen myöntäminen ei käynyt majurilta helposti. Hänen käskynsä oli pysäyttää venäläisten hyökkäyksen kärki tähän tienristeykseen ainakin siihen asti, kun Viipurin puolustus oli saatu kuntoon. Tehävä oli kuitenkin käytännössä mahdoton, sillä pelkillä

käsiaseilla, miinoilla ja muutamalla kasapanoksella he jäisivät auttamatta venäläisten panssarijyrän jalkoihin. Myös yhteydet muihin osastoihin olivat pelkästään lähettien varassa.

Hiljaisuus lasi tienristeyksen ympäristöön, vain tykkien jyly jatkui taukoamattomana idän suunnassa. Kaikki paikalla olijat odottivat majurin tekevän päätöksen ja tuovan sen myös ääneen julki. Tämän ilmeet lupasivat jo rivimiesten osalta hiukan parempaa tulevaisuutta, sillä majurin raivoisa olemus oli muuttunut hetkessä suorastaan väsyneeksi. Hän näytti vanhukselta, jolla keinot olivat loppuneet kesken.

Lopulta majuri työnsi pistoolinsa koteloon, suoristi selkensä ja käski kovaan ääneen samalla käsillään suuntia viittoen kuin liikenteenohjaaja:

– Pääasemat tuohon vasemmalle nypylälle. Siellä on kaivettua juoksuhautaa jonkin verran. Osa jää reserviin asemien taakse. Lähitaistelumiehet kasapanoksineen tienristeyksen viereisiin ojiin. Pioneerit miinoittavat tien ennen risteystä. Lupaan, että annan käskyn hyvissä ajoin irtaantua, jos tilanne sitä vaatii. Haavoittuneet ja huollon miehet saavat viralliset lupansa jatkaa Viipuria kohti kapteeni Koukoselta. Kaikki ammuksiset jäävät silti tänne.

Tilanne raukesi tyydyttävällä tavalla, sillä kukaan ei ollut vielä kuollut. Majuri kipusi ratsunsa selästä ja alkoi jaella käskyjä nopeaan tahtiin. Muutama sotilas hivuttautui kuitenkin sivummalle ja katosi pian sen jälkeen metsän kätköihin.

SOTAROMAANI VIIPURIN KATKERISTA TAISTELUISTA

Kesäkuu 1944. Aurinko Viipurin taivaalla ei anna ylikersantti Arvo Liekoskelle aihetta hymyyn. Tilanne kaupungissa on nimittäin ”koko lailla perseellään”, kuten alikersantti Mörsky asian ilmaisee. Suomalaisen puolustusrakennelmat ovat keskeneräisiä, ilmatorjunnan varustus on surkea, ammustäydennystä ei kuulu, ja ruokahuollosta kukaan ei tiedä mitään. Kaupunkiin marssivat perääntyvät suomalaissotilaat muistuttavat enemmän kerjäläisiä kuin sotilaita.

Prikaati ei todellakaan ole valmis suurtaisteluun.

Viipurin menetys on raskas luku Suomen historiassa, mutta Kosonen ei kierrä romaanissaan vaikeita aiheita: pelkoa, kyvyttömyyttä, pettymystä, häpeää, pakokauhua. Silmiin piirtyy kuva väsyneestä nuorukaisesta, joka kiväärinpiippu takaraivoon kolahdellen juoksee pakoan, kun vaihtoehtoina on vain perääntyminen tai tuhoutuminen. Ainoa toivo on muissa kohtalotovereissa.

9 789522 798411

ISBN 978-952-279-841-1

84.2

www.bazarkustannus.fi